

TÁRSASÁGI HÍREK

A NGYAL ENDRE

1915 – 1976

Szaktudományunknak, s közelebbről a hazai és egyetemes barokk-kutatásnak fájdalmas vesztesége Angyal Endre halála.

Alkotó pályája a budapesti, müncheni és firenzei egyetemeken indul. Kutatásaiban az európai kultúra s szellemi élet széles távlatainak és a magyar irodalmi műveltség viszonylatainak magas igényű összefüggés-keresése kap mindig megalapozott teret. Bár életútja nagyobb-részt Pécs, Debrecen és újból Pécs tudományos műhelyeihez kötik; témájával s rangos irodalmi munkásságával kaput tud nyitni mind Kelet-, mind Nyugat-Európa szaktudományi problémavilágára, és itt, az általa érintett, nem kevésbé vitatott-vitatható kérdéskörökben érdemben tud nézeteivel hatni, vitát kiváltani s lényegbevágó eredményeket felmutatni.

A magyar irodalomkutatás számára maradandó értékű alkotások sora születik viszonylag rövid alkotó korszakából. A *Theatrum Mundi*, *Udvari kultúra, udvari költészet* című első írásaitól, a *Barock in Ungarnon* át *A háromszáz éves Szigeti Veszedelemig* és a *Magyar barokk költőikig* stb., mind-mind friss feltáró munkán alapul és mindahány nem egy ponton újat hoz s a kérdéskörök vizsgálatát előrelendíti. Problémalátása, érzékeny reagálásai, szenvedélyes-lelkes következtetései mindig meggondolkoztatnak, ha többször vitára is indítanak. Ez egyébként legkedvesebb tárgyköréből, a barokkból, az ellentmondások művészetéből szinte szükségszerűen következik; de vitatott nézetei is legtöbbször továbbvitelre, hasznos összegzésre vezetnek.

A kelet-európai (szláv) barokknak átfogó vizsgálata jelenti más oldalról Angyal Endre fő kutatási területét, amiben ugyancsak elismerésre méltó tudományos kvalitásait s eredményeit dicsérhetjük joggal. *Die slawische Barockwelt* című munkája méltán közismert és nélkülözhetetlen alampűnek számít Európa-szerte. A reneszánsz és barokk kelet-európai vonatkozásainak feldolgozása, a manierizmus problémáinak vizsgálata úgyszintén kiemelésre méltó részei a teljesebb koncepciót ígérő gazdag munkásságnak.

Angyal Endre sajnálatos halálával most kényszerűen abbamaradt egy olyan sajátos kutatási cél és igény valóraváltása, amely a 16–17. századi kelet- és közép-európai, s benne a magyarországi, továbbá a

nyugat-európai jelenségek összefüggéseinek speciális vizsgálatára alapozódott. Kívánatos és bizonyos is, hogy ez az értékes alapozó munka folytatókra talál és, hogy ebben a továbbvitelben Angyal Endre nevét és eredményeit nem lehet majd nélkülözni sem itthon, sem külföldön.

GYENIS VILMOS

RENDEZVÉNYEK

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Magyar Irodalmi Szakosztályának 1975. november 20-i ülésén Lőrinczy Huba tartott előadást Török Gyula két regényéből *Ábrándtalanságtól az illúzióig* címmel. Felkért hozzászóló Rónay György és Katona Béla volt.

Az előadó *A porban* valamint *A zöldköves gyűrű* szembeesítő értelmezése során — miként ezt kevésbé kifejtett formában már az ItK 1975. 1. számában megtette — *A porban* nagyobb értékét hangsúlyozta. Érveit elsősorban arra alapozta, hogy a korábbi mű határozottabb bírálattal fordul a dzsentri s általában a magyar vidék elmaradottsága ellen, míg a másik az 1910-es évekhez már nem egészen illő ábrándot táplál e réteg munkán keresztül polgárrá nevelődése iránt. Felvonultatott emellett esztétikai, főként próza-poétikai szempontokat is. Szó esett *A porban* egyenletesebb szerkezetéről, szemben a másik mű elcsétt, a jellemeket is hiteltelenné csavaró megoldásával. Mindkét alkotás szecessziós, mégpedig nemcsak stilisztikumát, hanem főhősét, annak világgképét, értékrendjét (magány, művészet, haláltudat stb.) tekintve is. Azonban — a felolvasó szerint — Kender Pál története a modernebb, mivel kifejtettebb belső monológjaival jobban előkészíti századunk tudatregényét.

A korreferensek egyaránt vitatták *A porban* elsőbbségét és a szecesszióra vonatkozó tételt. Rónay György rámutatott az első regény tézisességére, Kender Pálnak állandóan írói akarattól irányítottaságára. Azonnal másként látjuk a két alkotás társadalmi programjának némileg elütő voltát — hangoztatta — ha cselekményük időpontjára ügyelünk. Őz Pál regényének nagyobb bizalma a dzsentrik életrevalóságában még az 1870-es évekre vonatkozik, világháború előtti csődjüket Török Gyula mélyen átérezte *A porban* tanúsága szerint. Csakugyan elhibáztok *A zöldköves gyűrű* zárófejezetei, ám jó kétharmada a legmagasabb írói mértékkel mérhető. (Később hasonlóképpen foglalt állást Katona Béla is.) Azt is hangoztatta Rónay: nem ismerjük kellőképpen a birtokos nemesség deklasszálódásának történetét, saját családi emlékei szerint Őz Pál tanácsosok a valóságban is éltek.

A stílusjegyek vonatkozásában szecesszió helyett inkább költőiségről kellene beszélni.

Szemben Török novelláival és kisregényével Katona Béla alig észlelt szecessziót a két munkában; *A porban* a klasszikus orosz meg a flaubert-i hagyomány egyenes örököse.

A továbbiakban Korompay János valamint Nagy Miklós szólt hozzá.

A vita élénkségét, termékeny voltát s kollégiális légkörét mutatja, hogy nem csak Lőrincy Huba ígérte gondolatmenetének felülvizsgálatát. Később Rónay György is elismerni látszott egyetmást *A zöldkőves gyűrű* szecessziósságából, ám nem eszmei, hanem nyelvi-stilisztikai szinten.

NAGY MIKLÓS

★

Czuczor Gergely születésének 175. évfordulójára emlékezett Társaságunk 1975. december 16-án. Felolvasó ülésünket a Magyar Nyelvtudományi Társasággal együttesen rendeztük. Horváth Károly Czuczor költészetéről, Balázs János Czuczor szótárírói munkásságáról tartott előadást.

Ebből az alkalomból — Pajkossy György, Fajcsek Magda és Miklóssy János rendezésében — Czuczor-emlékkiállítás nyílt az Országos Széchenyi Könyvtárban.

★

Kemény Zsigmond halálának 100. évfordulójáról emlékezett meg a Magyar Irodalomtörténeti Társaság. Martinkó András tartott előadást *Gondolatok Kemény Zsigmond művészi üzenetéről* címen. Az előadást élénk vita követte. A vitában felszólt: Nagy Miklós, Szegedy—Maszák Mihály, Szörényi László és Wéber Antal.

Cs. E.

TAGFELVÉTELEK

Az alábbiakban közöljük az új tagjaink névsorát, akiket 1974. júliusa és 1975. októberé között vettünk fel a Magyar Irodalomtörténeti Társaságba:

Bókay Antal, Bokor László, Eröss Ágota, Gődény Endréné dr. Komoróczy Emőke, Mészáros László, Nagy József, Somogyi Györgyné dr., Tornóczky Katalin, Végh Ferenc.